

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ มีผลอย่างไรต่อความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้นาฬิกาฟรังก์ ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยมีมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสาร อันได้แก่ปริมาณการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ และความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ กับองค์ประกอบ 4 ด้าน ของความเชื่อทางสุขภาพ คือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่
2. การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่
3. การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ และ
4. การรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่

ทั้งนี้จะได้ทราบถึงแหล่งสารและสื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ได้ทราบถึงระดับความเชื่อทางสุขภาพในเรื่องที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ และได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้เข้าร่วมโครงการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้นาฬิกาฟรังก์ ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จำนวนประมาณ 440 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกมาศึกษาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและค้นคว้าจากตำรา เอกสารต่างๆ และวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปร ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเพื่อทดสอบสมมติฐาน และค่าความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มของตัวแปร

หลังจากผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผลการวิจัยสรุปได้ 6 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไปและประวัติการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ
- ตอนที่ 2 การรับข่าวสารของผู้เข้าร่วมโครงการ
- ตอนที่ 3 ความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 6 ความแตกต่างระหว่างความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารใน 3 ระดับ กับองค์ประกอบความเชื่อทางสุขภาพ

ตอนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไปและประวัติการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

จากผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 150 คน เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-40 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษามากที่สุด และประกอบอาชีพในระดับพนักงาน เสมียน และลูกจ้างมากที่สุด

ในด้านประวัติการสูบบุหรี่นั้น ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่สูบบุหรี่ประมาณวันละ 16-20 มวน ช่วงอายุระหว่าง 17-22 ปี เป็นช่วงอายุที่มีการเริ่มสูบบุหรี่มากที่สุด ในครอบครัวไม่มีสมาชิกที่สูบบุหรี่เท่ากับที่มีจำนวน 1-2 คน ซึ่งสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ได้แก่ บิดา พี่ชาย และลูกชาย ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ได้เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่มาแล้วโดยวิธีเลิกเฉยๆไม่ใช้อะไรช่วยมากที่สุด เหตุผลที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ได้แก่เหตุผลทางสุขภาพสูงสุด ในการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการใช้หมากฝรั่งมีส่วนช่วยในการเลิกสูบบุหรี่ แต่ต้องผนวกกับจิตใจที่เข้มแข็ง และมั่นใจว่าในครั้งนี้อาจเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ

ตอนที่ 2 การรับข่าวสารของผู้เข้าร่วมโครงการ

2.1 ประเภทของสื่อที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้หมากฝรั่ง
ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารนี้จากสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด และได้รับจากสื่อบุคคลมากเป็นอันดับรองลงมา

2.2 ปริมาณการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆ
ผลการวิเคราะห์พบว่า ในจำนวนสื่อ 8 ประเภท อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือวิชาการ โทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ นิตยสาร และสื่อบุคคล ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อโปสเตอร์มากที่สุด และมีจำนวนใกล้เคียงกับการรับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์ซึ่งมีมากเป็นอันดับรองลงมา ส่วนสื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสารในเรื่องนี้น้อยที่สุดได้แก่ สื่อนิตยสาร

ส่วนความถี่ในการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆ ในช่วง 3 เดือนก่อนการวิจัย พบว่า

- 2.2.1 ในความถี่บ่อยมาก ได้แก่ สื่อโปสเตอร์ และสื่อบุคคล
- 2.2.2 ในความถี่ค่อนข้างบ่อย ได้แก่ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ
- 2.2.3 ในความถี่ไม่บ่อยบ่อย ได้แก่ สื่อโทรทัศน์
- 2.2.4 ในความถี่นานๆครั้ง ได้แก่ สื่อนิตยสาร สื่อหนังสือวิชาการ และ

สื่อนิตยสาร

และผลสรุปการวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มปริมาณการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารในเรื่องนี้ในปริมาณปานกลาง และมีมากกว่าในปริมาณน้อยเล็กน้อย และไม่มีผู้ใดได้รับในปริมาณมากเลย

2.3 รายชื่อสื่อที่ให้ข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า เมื่อแบ่งแยกรายชื่อออกตามประเภทสื่อปรากฏดังนี้

สื่อหนังสือพิมพ์ ที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่ไทยรัฐ อันดับที่สองได้แก่ไทยรัฐ และเดลินิวส์ และอันดับที่สามได้แก่เดลินิวส์เพียงฉบับเดียว

สื่อนิตยสาร ที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่ นิตยสารสตรี (ครุฑละเอียดในตารางที่ 19) อันดับที่สองได้แก่นิตยสารอื่นๆ (ครุฑละเอียดในตารางที่ 19) และอันดับที่สามได้แก่นิตยสารบางกอก

สื่อหนังสือวิชาการ ที่ถูกระบุถึงมากที่สุด ได้แก่หนังสือวิชาการที่ได้รับจากโรงพยาบาลมิชชัน และอันดับรองลงมา ได้แก่หนังสือวิชาการที่ได้รับจากที่ทำงาน

สื่อโทรทัศน์ รายการที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่รายการข่าวช่อง 9 อันดับที่สองได้แก่รายการข่าวช่อง 7 และอันดับที่สามได้แก่รายการปัญหาชีวิตและสุขภาพ

สื่อวิทยุ รายการที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่รายการข่าวประเทศไทย อันดับที่สองได้แก่ช่วงแทรกระหว่างรายการ และอันดับที่สามซึ่งมี 2 รายการ ได้แก่ สปออดของปีย์ มาลากุล ณ. อุษงษา และรายการข่าวสมหญิง

สื่อโปสเตอร์ สถานที่ที่ถูกระบุว่าได้เห็นโปสเตอร์ที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด ได้แก่บริเวณโรงพยาบาลต่างๆ อันดับที่สองได้แก่บนรถเมล์ และอันดับที่สามได้แก่สถานที่ต่างๆไป ทั้งนี้สถานที่ทั้ง 3 แห่งถูกระบุในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

สื่อนิตยสาร สถานที่ที่ถูกระบุว่าได้อ่านนิตยสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด ได้แก่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร อันดับที่สองได้แก่โรงพยาบาลมิชชัน และอันดับที่สามได้แก่โรงพยาบาลภูมิพล

สื่อบุคคล ที่ถูกระบุว่าได้เคยฟังข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด ได้แก่บิดามารดา อันดับที่สองได้แก่ภรรยาหรือคู่อริ และอันดับที่สามได้แก่ภรรยาและลูก

2.4 ระดับความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์ พบว่าความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลัว ข่าวสารที่ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ไม่ค่อยกลัว ได้แก่ข่าวสารที่ว่า การสูบบุหรี่จะทำให้ท้องแน่นอึดเปื้อนอาหาร และข่าวสารที่ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่กลัวค่อนข้างมาก ได้แก่ข่าวสารที่ว่า การสูบบุหรี่จะทำให้เป็นโรคมะเร็งปอดซึ่งไม่มีโอกาสหายต้องทรมานไปตลอดชีวิต

และเมื่อทำการวิเคราะห์จัดกลุ่มระดับความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้สึกต่อข่าวสารในระดับมากซึ่งเท่ากับกลัวมาก ความรู้สึกในระดับปานกลางซึ่งเท่ากับกลัวปานกลางมีจำนวนมารองลงมา และความรู้สึกในระดับน้อยซึ่งเท่ากับกลัวน้อย มีจำนวนน้อยที่สุด

2.5 การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นที่ป่วยเพราะสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นบุคคลอื่นป่วยเป็นโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และสำหรับผู้ที่เคยเห็นระบุว่าได้เคยเห็นบุคคลอื่นป่วยเป็นโรคปอดมากที่สุด โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์กับผู้ป่วยในฐานะคนรู้จักมากที่สุด

2.6 การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองที่ป่วยเพราะสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่ไม่เคยป่วยเป็นโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ มีจำนวนมากกว่าผู้ที่เคยป่วย และโรคที่ป่วยมากที่สุดได้แก่โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ (ดูรายละเอียดในตารางที่ 32)

ตอนที่ 3 ความเชื่อทางสุขภาพ

3.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ

3.1.1 การเรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งได้แก่ข้อความที่ว่า การสูบบุหรี่ของท่านทำให้ท่านเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ และข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกว่าข้อความอื่นๆ คือ

ข้อความที่ว่า การสูบบุหรี่ของท่านอาจทำให้ท่านป่วยเป็นโรคมะเร็งในช่องปากและลำคอ และเมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบด้านอื่นๆ ผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้มากเป็นอันดับสาม

3.1.2 การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ในระดับเห็นด้วยค่อนข้างมาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งค่อนข้างมาก ได้แก่ข้อความที่ว่า โรคเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาสูง และข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกว่าข้อความอื่นๆ คือข้อความที่ว่าโรคเหล่านี้เมื่อเป็นแล้วไม่สามารถปฏิบัติภารกิจประจำวันได้อย่างคนปกติ และผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้มากที่สุด

3.1.3 การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ในระดับเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งค่อนข้างมาก ได้แก่ข้อความที่ว่า ถ้าท่านเลิกสูบบุหรี่จะเป็นที่พอใจของคนในครอบครัวท่าน และข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยกว่าข้อความอื่นๆ คือข้อความที่ว่า ถ้าท่านเลิกสูบบุหรี่จะทำให้รับประทานอาหารได้อร่อยขึ้น และผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้มากเป็นอันดับที่สอง

3.1.4 การรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ในระดับเห็นด้วย โดยข้อความที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งซึ่งมีข้อเดียว ได้แก่ข้อความที่ว่า เมื่อท่านพยายามเลิกสูบบุหรี่ ท่านต้องใช้กำลังใจที่เข้มแข็งอย่างมาก และข้อความที่ส่วนใหญ่มีการรับรู้ในระดับไม่แน่ใจ ซึ่งมีข้อเดียวเช่นกัน ได้แก่ข้อความที่ว่า เมื่อท่านพยายามเลิกสูบบุหรี่ ท่านจะเกิดอาการกระวนกระวาย และผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้ต่ำที่สุด

และเมื่อทำการวิเคราะห์จัดกลุ่มระดับการรับรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ในระดับปานกลางสูงที่สุด และมีการรับรู้ในระดับน้อยต่ำที่สุดในทุกองค์ประกอบของความเชื่อทางสุขภาพ โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ ใน 2 องค์ประกอบนี้ไม่มีผู้ใดมีการรับรู้ในระดับน้อยเลย

3.2 ระดับความเชื่อทางสุขภาพ ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดมีความเชื่อทางสุขภาพอยู่ในระดับสูง มีความเชื่ออยู่ในระดับปานกลางเล็กน้อย และไม่มีผู้ใดมีความเชื่อทางสุขภาพอยู่ในระดับต่ำเลย

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้แก่ ปริมาณการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ และการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ ผลการวิเคราะห์พบว่า

4.1.1 ปริมาณการรับข่าวสาร มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับองค์ประกอบ 2 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ คือด้านการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และด้านการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งหมายความว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีปริมาณการรับข่าวสารสูง จะรับรู้ว่าคุณเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่สูง และจะรับรู้ว่าการเลิกสูบบุหรี่มีอุปสรรคสูงด้วย หรือในอีกทางหนึ่งคือ ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีการรับรู้ใน 2 องค์ประกอบนี้สูง จะมีปริมาณการรับข่าวสารสูงด้วย โดยเมื่อเปรียบเทียบปริมาณความสัมพันธ์ จะพบว่า ปริมาณการรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงฯ มากกว่าการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคฯ เล็กน้อย

ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่นั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปริมาณการรับข่าวสาร ทั้งยังพบอีกด้วยว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการรับข่าวสารกับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีค่าเป็นลบ ซึ่งหมายความว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 นี้ ไม่คล้องตามกัน แต่กลับสวนทางกัน อาจหมายถึงว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีปริมาณการรับข่าวสารสูงอาจรับรู้ที่โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีความรุนแรงน้อย หรือในอีกทางหนึ่งคือ ผู้เข้าร่วมโครงการที่รับรู้ที่โรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่มีความรุนแรงมาก อาจเป็นผู้ที่มีปริมาณการรับข่าวสารต่ำก็ได้

4.1.2 ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ ซึ่งหมายความว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความรู้สึกต่อข่าวสารสูงหรือมีความกลัวสูง จะรับรู้ว่าคุณเองกำลัง

เสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่สูง จะรับรู้ว่าเป็นโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ที่มีความรุนแรงสูง จะรับรู้ว่าการเลิกสูบบุหรี่มีประโยชน์สูง และจะรับรู้ว่าการเลิกสูบบุหรี่มีอุปสรรคสูงด้วย หรือในอีกทางหนึ่งคือ ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีการรับรู้องค์ประกอบความเชื่อทางสุขภาพแต่ละด้านสูง จะมีความรู้สึกต่อข่าวสารสูงหรือมีความกลัวสูงด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบปริมาณความสัมพันธ์ที่มีต่อแต่ละองค์ประกอบจะพบว่า ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงสูงที่สุด และมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคต่ำที่สุด

4.1.3 จากความสัมพันธ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ยังสรุปได้อีกด้วยว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีปริมาณการรับข่าวสารสูง จะมีการรับรู้ว่าเป็นตัวเองกำลังเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่สูงกว่าการรับรู้ในด้านอื่นๆ และเช่นเดียวกันผู้ที่มีความรู้สึกต่อข่าวสารสูงหรือมีความกลัวสูง ก็จะมีการรับรู้ว่าเป็นตัวเองกำลังเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่สูงกว่าการรับรู้ในด้านอื่นๆ ด้วย

4.2 ศักยภาพของตัวแปรอิสระการรับข่าวสารตัวใดตัวหนึ่ง ในการอธิบายตัวแปรตามความเชื่อทางสุขภาพ โดยพิจารณาความสามารถของปริมาณการรับข่าวสารและความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร ในการอธิบายองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารมีความสามารถในการอธิบายองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ โดยสามารถอธิบายการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ได้มากที่สุด คือได้ถึงร้อยละ 26 อธิบายการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ได้มากเป็นอันดับที่สอง คืออธิบายได้ร้อยละ 20 อธิบายการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ได้มากเป็นอันดับที่สามคืออธิบายได้ร้อยละ 8 และอธิบายการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ได้เป็นอันดับสุดท้าย คืออธิบายได้ร้อยละ 5

ในขณะเดียวกัน ปริมาณการรับข่าวสารไม่สามารถอธิบายองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพได้เลย ซึ่งหมายความว่าปริมาณการรับข่าวสารไม่มีอิทธิพลต่อความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการเลย คือไม่ว่าจะได้รับการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากน้อยเพียงใด ก็จะไม่ส่งผลต่อการรับรู้ทั้ง 4 ด้านของผู้เข้าร่วมโครงการ

ส่วนในด้านความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารของผู้เข้าร่วมโครงการนั้น เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ หากความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารของผู้เข้าร่วมโครงการเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะมีความรู้สึกกลัวมากขึ้นหรือน้อยลง การรับรู้ทั้ง 4 ด้านคือการรับรู้ว่าเป็นตัวเองกำลังเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ การรับรู้ว่า

โรคที่เกิดขึ้นจากการสูบบุหรี่มีความรุนแรง การรับรู้ว่าการเลิกสูบบุหรี่มีประโยชน์ และการรับรู้ว่าการเลิกสูบบุหรี่มีอุปสรรคก็จะเปลี่ยนแปลงตามด้วย เป็นปฏิภาคตามกันและกัน

ตอนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

5.1 สมมติฐานที่ 1 ที่ว่า ปริมาณการรับข่าวสารและความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร มีความสัมพันธ์ กับการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ถูกปฏิเสธ เพราะความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารเนื่องตัวแปรเดียวเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงฯ โดยปริมาณการรับข่าวสารไม่สามารถอธิบายได้เลย

5.2 สมมติฐานที่ 2 ที่ว่า ปริมาณการรับข่าวสารและความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร มีความสัมพันธ์ กับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ถูกปฏิเสธ เพราะปริมาณการรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงฯ มีเพียงตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารเนื่องตัวแปรเดียวที่สามารถอธิบายการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการได้

5.3 สมมติฐานที่ 3 ที่ว่า ปริมาณการรับข่าวสารและความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร มีความสัมพันธ์ กับการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ถูกปฏิเสธ เพราะความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารเนื่องตัวแปรเดียวเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการโดยที่ปริมาณการรับข่าวสารไม่สามารถอธิบายได้เลย

5.4 สมมติฐานที่ 4 ที่ว่า ปริมาณการรับข่าวสารและความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร มีความสัมพันธ์ กับการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ถูกปฏิเสธเช่นกันเพราะ ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารเนื่องตัวแปรเดียวเท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการโดยที่ปริมาณการรับข่าวสารไม่สามารถอธิบายได้เช่นกัน

ตอนที่ 6 ความแตกต่างระหว่างความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารใน 3 ระดับ กับองค์ประกอบความเชื่อทางสุขภาพ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความรู้สึกต่อข่าวสารในระดับน้อย ปานกลาง และมาก มีความแตกต่างในการรับรู้องค์ประกอบ 2 ด้าน คือ การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 ในด้านการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความรู้ลึกต่อข่าวสารในระดับมากหรือกลัวมากจะมีการรับรู้ว่าตนเองกำลังเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มในระดับปานกลางหรือกลัวปานกลาง ส่วนกลุ่มในระดับน้อยหรือกลัวน้อย ไม่มีความแตกต่างในการรับรู้ด้านนี้

6.2 ในด้านการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความรู้ลึกต่อข่าวสารต่างกัน ไม่ว่าจะในระดับน้อย ปานกลาง หรือมาก ต่างก็มีการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่แตกต่างกันทุกกลุ่ม โดยกลุ่มที่มีความรู้ลึกต่อข่าวสารในระดับมากหรือกลัวมาก จะเห็นประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด กลุ่มในระดับปานกลางหรือกลัวปานกลางจะเห็นประโยชน์น้อยกว่ากลุ่มในระดับมาก ส่วนกลุ่มในระดับน้อยหรือกลัวน้อย จะเห็นประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่น้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

อภิปรายผล

1. การรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

1.1 สื่อที่ใช้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้นิตยสาร ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร จากผลที่พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารนี้ จากสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุดสะท้อนให้เห็นว่า จากสื่อมวลชน 3 ประเภทที่เผยแพร่ข่าวสารในเรื่องนี้ ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ (ไม่รวมป้ายประกาศและแผ่นปลิว) ผู้เข้าร่วมโครงการมีการใช้สื่อหนังสือพิมพ์มากกว่าสื่ออื่นๆ นอกจากนี้ยังมีข้อนำสังเกตประการหนึ่งคือ สื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารนี้เป็นอันดับที่สอง ได้แก่สื่อบุคคล ซึ่งระบุว่าได้รับการบอกเล่าจาก ลูก เมีย ญาติ และเพื่อน นี้แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-Step Flow Communication) ได้เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามไม่สามารถสรุปได้ว่าบุคคลที่บอกเล่าข่าวสารนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

1.2 ปริมาณการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆ จากจำนวนสื่อ 8 ประเภท อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือวิชาการ โทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ นิทรรศการ และสื่อบุคคล ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อโปสเตอร์มากที่สุดในช่วง 3 เดือน ผู้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.7) ได้เคยเห็นโปสเตอร์เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ และเห็นในความถี่ที่น้อยมากด้วย โดยระบุว่าเห็นจากบริเวณโรงพยาบาลต่างๆมากที่สุด นี้แสดงให้เห็นว่าสื่อโปสเตอร์เป็นสื่อที่นำข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ไปสู่ผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด และทำให้เห็นอีกด้วยว่าการกระจายตัวของข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ จากแหล่งสารต่างๆ ใช้ช่องทาง คือสื่อโปสเตอร์เป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการสังเกตก็จะพบว่า มีโปสเตอร์ที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่อยู่ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในโรงพยาบาล สถานะราชการ หรือบนรถเมล์ เพราะหน่วยงานบางหน่วย เช่น โรงพยาบาลมิชชั่นก็ได้ร่วมกับองค์การขนส่งมวลชน (ขสมก.) จัดทำโปสเตอร์ต่อต้านการสูบบุหรี่ที่มีข้อความว่า "คนสูบบุหรี่ระวังหัวใจจะขึ้นเพราะควีนบุหรี่" ติดอยู่ตามรถเมล์ทั่วไป ส่วนตามโรงพยาบาลและสถานะราชการนั้นก็ถูกกำหนดให้เป็น "เขตปลอดบุหรี่" ดังนั้นจึงมีข้อความที่เกี่ยวกับการห้ามสูบบุหรี่ติดอยู่ทั่วไป มีข้อนำสังเกตอยู่ประการหนึ่งว่าผู้เข้าร่วมโครงการให้ความหมายกับคำว่า "โปสเตอร์" กว้างขวางเพียงใด เพราะไม่ว่า บางที่เพียงแต่ข้อความที่ว่า "ห้ามสูบบุหรี่" ซึ่งติดอยู่ตามสถานที่ต่างๆ

ก็อาจหมายถึง "โปสเตอร์" สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการแล้ว เพราะมีลักษณะเป็นแผ่นกระดาษที่ติดอยู่กับฝาผนังเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า "ห้ามสูบบุหรี่" ในโรงพยาบาล ก็อาจจะไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ห้ามกระทำพฤติกรรม แต่ยังมีความหมายแฝงที่ว่า พฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องจึงห้ามกระทำด้วย โดยเฉพาะในโรงพยาบาลซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความหมายเกี่ยวพันกับคำว่า "สุขภาพ"

ส่วนสื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่า ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่ สื่อหนังสือพิมพ์ โดยมีจำนวนน้อยกว่าสื่อโปสเตอร์เล็กน้อย (ร้อยละ 92) แต่ในความถี่ที่ต่างกัน คือผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ในความถี่ค่อนข้างบ่อยในช่วง 3 เดือน เป็นเพราะว่าในช่วง 3 เดือนนั้น คือเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม พ.ศ.2530 มีข่าวสารในเรื่องนี้กระจายอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในเดือนตุลาคม ตั้งแต่วันที่ 12-16 ตุลาคม เป็นช่วงที่กลุ่มแพทย์ชนบทได้จัด "การวิ่งรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่" ขึ้น โดยวิ่งพร้อมกันจาก 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เข้าสู่กรุงเทพมหานคร โดยระหว่างทางได้มีการขอประชาสัมพันธ์ และรวบรวมรายชื่อผู้ที่เห็นด้วยกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ด้วย กิจกรรมนี้สื่อมวลชนต่างๆให้ความสนใจมาก มีการออกข่าวสารในเรื่องนี้ติดต่อกันอยู่ตลอด และทำให้บรรยากาศของการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในระบอบนั้นตื่นตัวขึ้น น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารนี้จากหนังสือพิมพ์ในปริมาณค่อนข้างบ่อยในช่วง 3 เดือนนั้น ส่วนการได้รับข่าวสารนี้จากหนังสือพิมพ์มากเป็นอันดับสองนั้น ก็เปรียบเสมือนการยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีพฤติกรรมเปิดรับสื่อนี้ค่อนข้างสูง หรือก็คือว่า มีการใช้สื่อหนังสือพิมพ์ค่อนข้างมากกว่าสื่ออื่นๆ นั่นเอง

และเป็นที่น่าสนใจก็คือว่า สื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากเป็นอันดับที่สาม (ร้อยละ 85.3) ได้แก่สื่อบุคคล ซึ่งเป็นผลที่ใกล้เคียงกับผลที่กล่าวถึงในข้อ 1.1 โดยได้รับในแนวความถี่บ่อยมากในช่วง 3 เดือน นี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากตัวผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆโดยตรงแล้ว บุคคลรอบข้างของผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับข่าวสารนี้จากสื่อต่างๆเช่นกัน ก็ได้ถ่ายทอดข่าวสารให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการด้วยอีกต่อหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นผู้ที่สูบบุหรี่ (สันนิษฐานว่าไม่สูบบุหรี่) ซึ่งอาจจะใช้หรือไม่ใช้กลุ่มเป้าหมายหลัก แต่ในที่สุดแล้วข่าวสารก็เดินทางมาถึงผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

ส่วนสื่ออื่นๆ นั้นสรุปได้ดังนี้

- สื่อโทรทัศน์ ให้ข่าวสารมากเป็นอันดับที่สี่ ในความถี่ไม่ค่อยบ่อย ในช่วง 3 เดือน
 - สื่อวิทยุ ให้ข่าวสารมากเป็นอันดับที่ห้า ในความถี่ค่อนข้างบ่อย ในช่วง 3 เดือน
 - สื่อนิตยสาร ให้ข่าวสารมากเป็นอันดับที่หก ในความถี่นานๆ ครั้ง ในช่วง 3 เดือน
 - สื่อหนังสือวิชาการ ให้ข่าวสารมากเป็นอันดับที่เจ็ด ในความถี่นานๆ ครั้ง ในช่วง 3 เดือน
 - สื่อนิตยรศการ ให้ข่าวสารมากเป็นอันดับที่แปด ในความถี่นานๆ ครั้งในช่วง 3 เดือน
- สำหรับสื่อ นิตยรศการ ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายนี้ เป็นสื่อที่มีข้อจำกัดมากกว่าสื่ออื่นๆ คือ
1. การจัด นิตยรศการ มีการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม
 2. มีการกำหนดสถานที่ๆ เหมาะ
 3. การจะได้รับข่าวสารจากสื่อนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการต้องเป็นฝ่ายไปหาสื่อ ไม่เหมือนกับสื่ออื่นๆ ที่สามารถรับที่บ้านได้
 4. อย่างน้อยต้องมีความตั้งใจรับข่าวสารในระดับหนึ่ง มากกว่าที่จะเป็นเรื่องบังเอิญ
 5. การจัด นิตยรศการมิได้มีขึ้นบ่อยนัก
- จากข้อจำกัดเหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อนี้ น้อยกว่าสื่ออื่นๆ ก็เป็นไปได้

1.3 รายชื่อสื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ จำแนกตามประเภทสื่อ

สื่อหนังสือพิมพ์ ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ทั้งนี้เพราะไทยรัฐมียอดจำหน่ายที่สูงที่สุดในประเทศ คือวันละประมาณ 1 ล้านฉบับ (ข้อมูลปี.ศ.2530) รองลงมาได้แก่ทั้งไทยรัฐและเดลินิวส์ และอันดับที่สามได้แก่เดลินิวส์เพียงฉบับเดี๋ยวนั้น ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า หนังสือพิมพ์ 2 ฉบับนี้ เป็นหนังสือพิมพ์ที่เข้าถึงคนส่วนใหญ่มากกว่าหนังสือพิมพ์อื่นๆ

สื่อ นิตยสาร ที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่ นิตยสารสตรี ซึ่งหมายถึง สตรีสาร สกุลไทย ดิฉัน ขวัญเรือน แพรว และกุลสตรี เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ผู้ร่วมโครงการเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94) จะเป็นเพศชาย แต่นิตยสารที่ถูกระบุมากที่สุดกลับเป็นนิตยสาร

ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเพศหญิง ทั้งนี้ทำให้เห็นว่าเพศชายก็มีการใช้นิตยสารสตรีร่วมกับเพศหญิงด้วย แม้ว่าผู้ซื้ออาจจะเป็นเพศหญิงก็ตาม หรืออาจหมายความว่า เมื่อนึกถึงคำว่า "นิตยสาร" ผู้เข้าร่วมโครงการอาจนึกถึงนิตยสารรายชื่อเหล่านี้ด้วยความคุ้นเคยก็เป็นได้ และที่น่าสนใจสำหรับการระบุชื่อนิตยสารก็คือ นิตยสารที่ถูกระบุชื่ออย่างเฉพาะเจาะจงเพียงฉบับเดียว และมีมากเป็นอันดับที่สามคือ นิตยสารบางกอก ซึ่งหมายความว่านิตยสารที่มีเพศชายใช้ค่อนข้างมาก ดังนั้นการส่งข่าวสารใดๆที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเพศชาย ถ้าส่งผ่านนิตยสารนี้ก็คงเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

สื่อหนังสือวิชาการ ที่ถูกระบุมากที่สุด ได้แก่หนังสือวิชาการของโรงพยาบาลมิชชั่น เพราะโรงพยาบาลมิชชั่นเป็นโรงพยาบาลที่มีบทบาทต่อปัญหาเรื่องการสูบบุหรี่ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นการจัดโปรแกรม "แผนการ 5 วัน เพื่อเลิกสูบบุหรี่" เป็นประจำ หรือการเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ (ร่วมกับ ชมรม. ทำโปสเตอร์ติดบนรถเมล์) ดังนั้นจึงปรากฏชื่อโรงพยาบาลมิชชั่น ในการศึกษาครั้งนี้อยู่เสมอ

สื่อโทรทัศน์ ที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่รายการข่าวช่อง 9 ทั้งนี้น่าจะหมายถึงข่าวในช่วง 20.00 นาฬิกา เพราะเป็นช่วงที่มีผู้ดูมากที่สุด (มีเดีย, กรกฎาคม 2530: 29) และโดยเฉพาะข่าวช่อง 9 เป็นข่าวที่ได้รับความนิยมสูงสุด (มีเดีย, กรกฎาคม 2530: 29) ซึ่งเป็นช่วงที่ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว และอันดับรองลงมาได้แก่ข่าวช่อง 7 ซึ่งตรงกับผลการสำรวจของนิตยสารมีเดียที่ว่าข่าวช่อง 7 เป็นข่าวที่มีผู้ดูมากเป็นอันดับสองรองจากข่าวช่อง 9 (มีเดีย, กรกฎาคม 2530: 29) แต่ข้อมูลนี้ก็หมายถึงแต่เฉพาะในช่วงเวลานั้น คือ ปีพ.ศ. 2530 ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปได้

สื่อวิทยุ ที่ถูกระบุชื่อมากที่สุด ได้แก่รายการข่าวประเทศไทย แต่ผู้เข้าร่วมโครงการมิได้ระบุว่า เป็นข่าวในช่วงใด อันดับมากรองลงมา ได้แก่ช่วงแทรกระหว่างรายการ ซึ่งการระบุเช่นนี้ทำให้พิจารณาได้ว่า คำว่า "ช่วงแทรก" มีลักษณะเป็นสิ่งที่ไม่ยาวนาน และไม่มีชื่อรายการที่แน่นอน

สื่อโปสเตอร์ สถานที่ๆ ถูกระบุว่าได้เห็นโปสเตอร์เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด ได้แก่บริเวณโรงพยาบาลต่างๆ และอันดับที่สองได้แก่บนรถเมล์ ทั้งนี้รายละเอียดแสดงไว้แล้วในข้อ 1.2

สื่อนิทรรศการ สถานที่ๆถูกระบุว่าได้ดูนิทรรศการเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด ได้แก่ที่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างจริงจัง จนถึงขนาดตั้งคลินิกสำหรับบำบัดผู้สูบบุหรี่อีกทั้งยังได้เคยจัดโครงการ "การณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของข้าราชการและลูกจ้างในศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร" ขึ้นด้วย

สื่อบุคคล ที่ระบุว่าได้บอกข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุด ได้แก่ บิดามารดา อันดับที่สองได้แก่ภรรยาหรือคู่รัก และอันดับที่สามได้แก่ภรรยาและลูก ทั้งนี้จะสังเกตเห็นได้ว่าบุคคลเหล่านี้ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้เข้าร่วมโครงการ มากกว่าที่จะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์แบบผิวเผิน (Weak Ties)

1.4 ระดับความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ของผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่อยู่ในระดับกลัว และเมื่อแบ่งความกลัวนี้ออกเป็น 3 ระดับ ผลที่ปรากฏก็คือ ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความรู้สึกกลัวมาก กลัวปานกลางมีจำนวนหนึ่ง และกลัวน้อยมีจำนวนเล็กน้อย ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ Leventhal & Niles (1964 อ้างถึงใน กรรณิการ์ อัสวตรเดชา 2522: 76-77) ที่ได้ศึกษาโดยใช้สื่อทดสอบความกลัวโรคมะเร็งปอด และแบ่งเนื้อหาตามระดับความกลัวออกเป็น 3 ระดับ พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามว่ากลัวมาก จะเป็นผู้ที่ตั้งใจอย่างมากที่จะฉาย X-Ray ซึ่งจากการศึกษารั้งนี้ก็เช่นกัน เพราะผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความรู้สึกในระดับกลัวมาก และเป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะเลิกสูบบุหรี่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะการเข้าร่วมโครงการนี้เป็นความสมัครใจของผู้เข้าร่วมโครงการ และการที่ผู้เข้าร่วมโครงการยอมรับเงื่อนไขของทางสำนักอนามัย ที่วางไว้ว่าผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องมานับเจ้าหน้าที่ถึง 5 ครั้งในช่วงเวลา 4 เดือน ก็แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการได้ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้อย่างคร่าวๆว่า ความรู้สึกกลัวมีผลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการโดยเฉพาะผลทางด้านทัศนคตินั้น Leventhal, et al. (1966-1967 อ้างถึงใน Leventhal & Cleary 1980: 376) ได้สรุปไว้ว่า เมื่อทดสอบใช้ข่าวสารที่มีความรุนแรงมากและมีความรุนแรงน้อย ทั้งนี้เมื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัวที่แตกต่างกัน ปรากฏว่าข่าวสารที่รุนแรงมากซึ่งกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัวมาก จะทำให้เกิดทัศนคติที่แรงกว่าและความตั้งใจที่สูงกว่าในการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งหากจะสรุปในระดับทัศนคติ ก็อาจกล่าวได้ว่าผลการศึกษารั้งนี้ใกล้เคียงกับการศึกษาในเรื่องนี้ที่ผ่านมา

2. ความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ การศึกษาความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งใช้วิธีวิเคราะห์แรงจูงใจนี้ ก็เพื่อที่จะทำนายนวัตกรรม

การเลิกสูบบุหรี่ จากทัศนคติและการรับรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยจะอธิบายรายละเอียดตามองค์ประกอบของความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ

2.1 การรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วย และเมื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มการรับรู้ในระดับน้อย ปานกลาง และมาก ผลก็ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีการรับรู้ในระดับปานกลาง และไม่มีผู้ใดอยู่ในระดับน้อยเลย และเมื่อเปรียบเทียบกับทุกองค์ประกอบแล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้มากเป็นอันดับที่สาม แม้การศึกษาครั้งนี้จะได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น ของการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ กับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ก็ตาม แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาและทดสอบในเรื่องนี้ของ Janz & Becker (1984: 44) ก็ได้พบว่า การรับรู้ในด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสุขภาพเป็นอันดับที่สอง ในด้านพฤติกรรมการป้องกันโรค ซึ่งการเลิกสูบบุหรี่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ แต่การศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ในด้านนี้มากเป็นอันดับที่สาม จึงนับว่ามีความแตกต่างจากผลการศึกษาที่ผ่านมา

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ เมื่อเปรียบเทียบกับทุกองค์ประกอบแล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้มากที่สุด และเมื่อนำผลนี้มาเทียบเคียงกับผลการศึกษาของ Janz & Becker (1984: 44) พบว่ามีผลที่แตกต่างกันอย่างมาก เพราะจากการศึกษาของ Janz & Becker การรับรู้ในด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสุขภาพน้อยที่สุด ซึ่งหมายถึงว่าผู้เข้าร่วมโครงการน่าจะมีการรับรู้ในด้านนี้ต่ำที่สุดนั่นเอง แต่จากการศึกษาครั้งนี้ได้ผลสรุปที่ตรงกันข้าม เพราะผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้สูงที่สุด

2.3 การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้มากเป็นอันดับที่สอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Janz & Becker (1984: 44) ที่ว่า องค์ประกอบด้านนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสุขภาพเป็นอันดับที่สามในด้านพฤติกรรมการป้องกันโรค แต่อย่างไรก็ตามการที่ผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในขั้นตอนของการพยายามเลิกสูบบุหรี่ อาจส่งผลถึงการรับรู้ด้านนี้ก็เป็นได้

2.4 การรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีการรับรู้ด้านนี้ต่ำที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับการศึกษาของ Janz & Becker (1984: 44) ที่พบว่า องค์ประกอบด้านนี้มีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมทางสุขภาพสูงที่สุด ทั้งในพฤติกรรมการป้องกันโรค และพฤติกรรมการรักษาโรค ซึ่งในด้านอุปสรรคนั้น สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีลักษณะเฉพาะที่ว่าเป็นการเลิกสูบบุหรี่ โดยใช้นิกอตินแผ่นช่วย ซึ่งอาจมีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ก็ได้เคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเองมาแล้ว

และเมื่อพิจารณาความเชื่อทางสุขภาพโดยรวมของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งพบว่าเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.7) มีความเชื่อทางสุขภาพอยู่ในระดับสูง และไม่มีผู้ใดอยู่ในระดับต่ำเลยนั้น ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งตัดสินใจกระทำพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่แล้ว เป็นผู้ที่มีความเชื่อทางสุขภาพสูง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเด็น ที่น่าสนใจ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เมื่อพิจารณาเฉพาะปริมาณการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ถึงแม้จะพบว่าปริมาณการรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และด้านการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่ แต่เมื่อวิเคราะห์ต่อไปก็ค้นพบว่า ความสัมพันธ์ที่ว่าเป็นความสัมพันธ์วง คือมีอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะด้วยตัวเองแล้ว ปริมาณการรับข่าวสารไม่สามารถอธิบายการแปรเปลี่ยนขององค์ประกอบทั้ง 2 นี้ได้ นี่แสดงว่า การได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากน้อยเพียงใด ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทั้ง 2 ด้านนี้ ซึ่งผลสรุปครั้งนี้ได้ทำให้ทราบว่า จากการศึกษาที่ผ่านมาแม้ปริมาณการรับข่าวสารในเรื่องเฉพาะต่างๆ เช่น ปริมาณการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับโรคเอดส์จะมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ (กาญจณี หวังดิธอ่านวย 2531: 85) ซึ่งแม้ปัญหาโรคเอดส์นี้เป็นปัญหาทางสาธารณสุขเช่นเดียวกับปัญหาการสูบบุหรี่ก็ตาม แต่สำหรับในเรื่องความเชื่อทางสุขภาพของผู้ที่มีความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่แล้ว ปริมาณการรับข่าวสารในเรื่องนี้ไม่สามารถอธิบายได้อย่างเด่นชัด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับงานวิจัยที่อ้างอิงผลที่ล้มเหลวของการสื่อสารต่อปัญหาการสูบบุหรี่ที่ผ่านมา ก็มีข้อน่าสังเกตว่ามีความใกล้เคียงบางอย่างร่วมกันอยู่ เช่น Auger (1972 อ้างถึงใน McAlister 1981: 94) ได้พบว่า การได้เห็นโปสเตอร์ที่ใช้ในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ไม่ได้ทำให้เกิดผลใดๆ ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ที่สูบบุหรี่เลย ซึ่งแม้การศึกษาครั้งนี้จะมิได้ศึกษาถึงระดับพฤติกรรมเช่นเดียวกับ Auger แต่ผลจากศึกษาก็นบว่าโปสเตอร์เป็นสื่อที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่มากที่สุดและในความถี่บ่อยมากด้วย แต่ก็ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีต่อความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ หรือที่ Farquhar, et al.

(1977 อ้างถึงใน McAlister 1981: 94) ได้ทดลองภาคสนามกับชุมชน 3 แห่ง โดยให้ข่าวสารจำนวนมากที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ และพบว่าข่าวสารจำนวนมากนี้มีผลเพียงระยะสั้นๆ ต่อชุมชน ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า แม้งานวิจัย 2 ชิ้นนี้จะศึกษาในระดับปฏิบัติการซึ่งแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ แต่จากผลที่พบและมีความสอดคล้องกันนี้ทำให้สรุปได้ว่าปริมาณการรับข่าวสารไม่ใช่สิ่งที่มีอิทธิพลต่อทั้งทัศนคติ และพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่

ประเด็นที่ 2 เมื่อพิจารณาเฉพาะ ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ ได้พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อทางสุขภาพ และเมื่อวิเคราะห์ต่อไปก็ได้พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารสามารถอธิบายการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ได้มากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาร่วมกับงานวิจัยของ Weinberger and his associates (1981 อ้างถึงใน Janz & Becker 1984 : 23) ที่สรุปไว้ว่า ทั้งผู้ที่ยังสูบบุหรี่อยู่และผู้ที่เลิกสูบบุหรี่แล้ว ต่างมีความเชื่อว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่อันตรายต่อสุขภาพ แต่ผู้ที่เลิกสูบบุหรี่แล้วจะมีทัศนคติว่าการสูบบุหรี่เป็นการเสี่ยงอย่างมากต่อโรคร้ายที่อาจเกิดขึ้น ในขณะที่ผู้ที่ยังสูบบุหรี่ไม่เห็นว่าตนเองกำลังเสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้น จากแง่มุมนี้ผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นผู้ที่กำลังพยายามเลิกสูบบุหรี่ ก็มีการรับรู้ที่ตนเองกำลังเสี่ยงต่อโรคร้ายอยู่เช่นกัน และทัศนคติในส่วนนี้เกิดจากความรู้สึกกลัว

อย่างไรก็ตามก็ได้พบว่าความกลัวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ ก็สอดคล้องกับการศึกษาของ Leventhal, et al. (1966-1967 อ้างถึงใน Leventhal & Cleary 1980: 376) ที่พบว่าข่าวสารที่ทำให้เกิดความกลัวมาก จะทำให้เกิดทัศนคติที่แรงและความตั้งใจที่สูงในการเลิกสูบบุหรี่ แต่ Leventhal ก็ได้สรุปไว้ด้วยว่า แม้ทั้ง 2 สิ่งนี้จะเกิดขึ้นอย่างแรงในระยะแรกที่ได้รับข่าวสารที่ทำให้เกิดความกลัว แต่ต่อมาสักระยะจะอ่อนตัวลงพร้อมกับการวางใจของข่าวสาร เป็นสิ่งที่มีลักษณะไม่ถาวร

นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับความกลัวอีก ดังที่ McAlister (1984: 92-93) ได้รายงานผลของการสื่อสารในการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ของประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วง ปี ค.ศ. 1951-1980 ไว้ว่า หลังจากที่มีการเผยแพร่ออกข่าวสาร เรื่องความเกี่ยวพันระหว่างการสูบบุหรี่กับการเป็นมะเร็งปอด ได้ทำให้ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อคนในปี ค.ศ. 1952-1953 ลดลงประมาณ 10% และต่อมาในปี ค.ศ. 1963-1964 เมื่อมีการเผยแพร่รายงานการศึกษาของฮิลล์แพนธ์ถึงผลของการสูบบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพ ก็ทำให้ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อคนลดลงอีกประมาณ 5% จาก 2 เหตุการณ์วิเคราะห์ในแง่ของ

ข่าวสารที่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวแล้วจะพบว่า ข่าวสารที่เผยแพร่ออกมาทั้ง 2 ครั้งมีลักษณะที่ทำให้เกิดความกลัวอยู่ ดังนั้นปริมาณการสับหูรต่อคนที่ลดลงจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับความกลัว

แต่อย่างไรก็ตาม Leventhal ก็ได้สรุปไว้อีกด้วยว่า ถ้าข่าวสารกระตุ้นให้เกิดความกลัวสูง อาจก่อให้เกิดผลข้างเคียง ซึ่งได้แก่ปฏิกิริยาที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นด้วย ดังนั้นระดับของความกลัวจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบความกลัว 3 ระดับกับการรับรู้ทางสุขภาพทั้ง 4 ด้านของผู้เข้าร่วมโครงการ และได้ผลสรุปที่ว่า ผู้ที่กลัวมากจะรับรู้ว่าคุณเองเสี่ยงมาก ในขณะที่ผู้ที่กลัวปานกลางจะรับรู้ว่าคุณเองเสี่ยงน้อยกว่า และผู้ที่กลัวมากจะเห็นประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่มาก ผู้ที่กลัวปานกลางจะเห็นประโยชน์น้อยกว่าผู้ที่กลัวมาก และผู้ที่กลัวน้อยจะเห็นประโยชน์น้อยที่สุด ผลสรุปที่ได้นี้ทำให้ทราบว่าการรับรู้ความกลัวที่แตกต่างกันนั้นมีผลต่อการรับรู้ทางสุขภาพที่แตกต่างกันด้วย

ประเด็นที่ 3 เมื่อพิจารณาปริมาณการรับข่าวสารร่วมกับ ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร ใ้พบว่า ไม่มีความสามารถร่วมกันในการอธิบายความเชื่อทางสุขภาพผู้เข้าร่วมโครงการได้ จึงทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า เมื่อมีการศึกษาการรับข่าวสาร มักจะครอบคลุมถึงพฤติกรรมในการเปิดรับ และปริมาณหรือความถี่หรือความบ่อยครั้งในการเปิดรับ แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำให้เห็นว่าในบางบริบท เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลิกสูบบุหรี่นี้ ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารกลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกว่าปริมาณการรับข่าวสาร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงทัศนคติ โดยเฉพาะความเชื่อทางสุขภาพของผู้ที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ได้ชัดเจน แม้จะไม่ได้ศึกษาถึงระดับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของปัญหานี้ แต่ก็ได้เห็นหนทางบางประการที่เชื่อมต่อระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งทำให้ตอบคำถามได้บางส่วนว่า เหตุใดการสื่อสารจึงถูกกล่าวหาว่าล้มเหลวต่อการแก้ปัญหา ซึ่งคำตอบบางส่วนที่ว่าขึ้นอยู่กับว่า การสื่อสารโดยเฉพาะสื่อมวลชนนั้น มีขีดความสามารถจำกัดในการทำงานสำหรับปัญหานี้ แต่มีใช้ว่าไม่สามารถทำงานได้เลย ผู้วิจัยสันนิษฐานจากการค้นพบครั้งนี้ว่า ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอันตรายของการสูบบุหรี่ที่ถูกส่งไปถึงผู้สูบบุหรี่ จะมีผลทำให้ผู้สูบบุหรี่เกิดความกลัว ซึ่งความกลัวนี้มีผลต่อความเชื่อทางสุขภาพของผู้ที่สูบบุหรี่ จุดสำคัญมีใช้อยู่ที่ปริมาณความถี่ของข่าวสารที่ผู้สูบบุหรี่ได้รับ แต่อยู่ที่ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมากกว่า อันจะมีผลถึงทัศนคติและความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ ต่อจากนี้พฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่จะเกิดขึ้นหรือไม่นี้จากการเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหานี้เท่าที่ทราบ ปีวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่

ประการที่ 1 การสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะกระทำจนติดเป็นนิสัยและเป็นความเคยชิน รวมทั้งเป็นการติด "นิโคติน" ซึ่งจัดเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง ดังนั้น แม้จะมีความเชื่อทางสุขภาพที่สูงแล้ว มีแรงจูงใจที่สูงแล้ว และมีการตัดสินใจที่จะเลิกสูบบุหรี่แล้ว แต่สิ่งเหล่านี้ไม่อาจรับประกันได้ว่าจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ เพียงแต่อาจทำนายได้ว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดการพยายามเลิกสูบบุหรี่

ประการที่ 2 นอกจากการมีความเชื่อทางสุขภาพที่สูงแล้ว ผู้ที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ ยังต้องมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองสูงอีกด้วย คือคาดหวังว่าตนสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ ความมั่นใจในความสามารถของตนเองนี้จะชี้ให้เห็นว่าผู้ที่พยายามเลิกสูบบุหรี่จะกระทำพฤติกรรมมากและนานเพียงใด (Bandura 1977: 78-80) ความคาดหวังนี้เป็นจุดเชื่อมต่อกับจุดหนึ่งระหว่างความเชื่อทางสุขภาพกับพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญประการหนึ่ง

ประการที่ 3 หลังจากการรับข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของการสูบบุหรี่ และเกิดความกลัวแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อมาคือ "จะเลิกสูบบุหรี่ได้อย่างไร" นั่นคือข่าวสารเกี่ยวกับ "วิธีการเลิกสูบบุหรี่" ได้ขาดหายไป วิธีการที่ว่านี้ควรเป็นข้อเสนอแนะต่างๆ เช่น จะควบคุมความต้องการสูบบุหรี่ได้อย่างไรควรทำอย่างไรเมื่อต้องการสูบบุหรี่ หรือควรหลีกเลี่ยงสถานการณ์อะไรบ้าง ฯลฯ ดังนั้นจึงควรมีการให้ข่าวสารเกี่ยวกับ "วิธีการเลิกสูบบุหรี่" ควบคู่ไปกับข่าวสารที่กระตุ้นให้เกิดความกลัว ซึ่งมีการศึกษาที่สนับสนุนว่าความกลัวและวิธีการเลิกสูบบุหรี่เป็นข่าวสารที่เมื่อกระจายควบคู่กันแล้ว จะให้ผลที่น่าพึงพอใจมากกว่าการให้ข่าวสารที่กระตุ้นให้กลัวเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ที่เผยแพร่อยู่ส่วนใหญ่ เป็นข่าวสารที่กระตุ้นให้เกิดความกลัวเพียงอย่างเดียว แต่จะไม่มีข่าวสารที่เกี่ยวกับวิธีการเลิกสูบบุหรี่เลย โดยเฉพาะในระดับมวลชน

ประการที่ 4 จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า การจัดโปรแกรมการงดสูบบุหรี่โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจในการพยายามเลิกสูบบุหรี่

แต่อย่างไรก็ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ต้องการพื้นฐานที่สำคัญ คือ การมีทัศนคติที่แรงและความตั้งใจจริงในการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งทั้ง 2 สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการทำงานของการสื่อสาร ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ ก็พอที่จะทำให้เห็นแนวทางบางส่วนว่า การสื่อสารกำหนดอย่างไรในปัญหานี้ แต่ก็คงจะยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้การสื่อสารเพื่อช่วยแก้ปัญหาการสูบบุหรี่อีกมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

1. ประเภทของข่าวสาร (Type of Information) ที่มีผลต่อทั้งทัศนคติ และพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ เช่น นอกจากข่าวสารที่กระตุ้นให้เกิดความกลัวแล้ว ข่าวสารประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารที่เน้นถึงประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ หรือข่าวสารที่เกี่ยวกับวิธีการเลิกสูบบุหรี่ ๔ ให้ผลอย่างไรต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้สูบบุหรี่

2. เมื่อทราบว่าข่าวสารที่กระตุ้นให้เกิดความกลัว มีผลต่อทัศนคติที่เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่แล้ว จึงควรเน้นศึกษาถึงเรื่องนี้ให้ละเอียดยิ่งขึ้น เช่น ความรุนแรงของข่าวสารที่กระตุ้นให้เกิดความกลัวในระดับต่างๆ นั้นมีผลอย่างไร ข่าวสารที่รุนแรงมาก และข่าวสารที่รุนแรงน้อย ให้ผลที่แตกต่างกันอย่างไร

3. เมื่อได้ทราบแล้วว่า ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารมีผลอย่างไรต่อความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นผู้ที่กำลังพยายามเลิกสูบบุหรี่ ก็เป็นที่น่าสนใจว่า ความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารจะมีผลอย่างไรต่อความเชื่อทางสุขภาพ ของกลุ่มผู้ที่ยังสูบบุหรี่ อยู่ เป็นปกติ นั่นคือควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องนี้กับกลุ่มประชากรอื่น เพื่อได้ทราบถึงความแตกต่างนั่นเอง

4. ในส่วนของความเชื่อทางสุขภาพนั้น ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แต่ละด้าน เมื่อทราบว่าด้านใดมีอิทธิพลมากที่สุดต่อความเชื่อทางสุขภาพในเรื่องนี้

5. การศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่ว่าจะในแง่มุนเอด หากมีปัจจัยที่อำนวยความสะดวก ทั้งในเรื่องเวลา สถานที่ บุคคล และงบประมาณ ควรศึกษาให้ถึงระดับพฤติกรรม เพื่อจะได้ผลการศึกษาที่กระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น

โดยการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ อาจสามารถใช้งานวิจัยขั้นนี้ เป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งของการศึกษาได้ และสำหรับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ก็สามารถนำผลจากการวิจัยขั้นนี้ เข้าช่วยประกอบการตัดสินใจหรือดำเนินงาน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการสื่อสารได้ด้วย และผู้ที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่หากต้องการวิเคราะห์ความคิดของตนเอง ก็อาจใช้ประโยชน์จากการศึกษานี้ได้เช่นกัน